

15 mei 1962

U 5191/62 - C 46 - P1/PS9.

GEHEIM

FA. 10334

17

Land: Italië.

Onderwerp: De presidentsverkiezingen en hun achtergronden.

Referenties:

Datum van waarneming: Mei 1962.

Bron: Betrouwbaar, met goede contacten in Italiaanse politieke kringen.

Opmerkingen:

Mede verzonden aan: de Minister van Buitenlandse Zaken.

Aan Zijne Excellentie Prof. Dr. J.E. de QUAY
Minister-President

Plein 1813 no. 4

's-GRAVENHAGE.

GEHEIM

GEHEIM

Italië

DE PRESIDENTSVERKIEZINGEN EN HUN ACHTERGRONDENInleiding

Voor de Italiaanse presidentsverkiezingen waren negen stemmingen nodig. Deze gang van zaken zal niet zonder gevolgen kunnen blijven.

De senaats- en de kamerfractie van de D.C. kwamen vlak voor de eerste stemming bijeen onder voorzitterschap van MORO. Deze stelde voor, dat de beide fracties in een geheime stemming iemand zouden kiezen, die dan als de officiële kandidaat van de D.C. zou worden gepresenteerd. Het aantal van de stemmen zou niet bekend worden gemaakt om de positie van de kandidaat (én van degenen, die niet de vereiste meerderheid van de helft-plus-één zouden verwerven) intact te houden. Na afloop maakte MORO persoonlijk bekend, dat SEGNI "met een overweldigende meerderheid" door de beide verenigde fracties was gekozen.

Zo kwam dus het parlement in verenigde zitting bijeen, maar reeds bij de eerste drie stemmingen bleek, dat er binnen de D.C. - ondanks de plechtige overeenkomst zich aan de gekozen kandidaat te houden - zeer ernstige verdeeldheid bestond. De eerste drie stemmingen waren alleen om die reden van belang - voor het overige waren zij feitelijk tijdverlies, omdat immers bij die eerste drie stemmingen een meerderheid van twee-derde is vereist (570), een aantal dat niemand van de kandidaten ooit zou kunnen bereiken. Pas na die eerste drie, dus vanaf de vierde stemming, is een "absolute" meerderheid vereist: de helft plus één (van het totaal aantal parlementariërs), n.l. 428.

GEHEIM

GEHEIM

SARAGAT, die behalve van zichzelf van niemand officieel kandidaat was, kon rekenen, zoals al dadelijk bleek, op de stemmen van de communisten, de Nenni-socialisten, de republikeinen en de sociaal-democraten.

SEGNI daarentegen kon rekenen op de christendemocraten, die evenwel niet over voldoende parlementariërs beschikken om de 428 te halen en die dus hoopten en rekenden op steun "van welke zijde dan ook". Maar al gauw concentreerden zich ook de monarchisten, de liberalen en de fascistten op SEGNI. Hij had derhalve bij de vierde stemming gemakkelijk een behoorlijke meerderheid kunnen behalen, als niet de onvermijdelijke en eeuwige "franc-tireurs" aan het werk waren gegaan. Met grote hardnekkigheid weigerden de volgelingen van FANFANI en GRONCHI op SEGNI te stemmen. Daardoor maakten zij het bereiken van een resultaat onmogelijk.

De onderlinge conflicten

Met alle middelen heeft MORO al die dagen lang getracht de eenheid binnen de D.C. te herstellen en de dissidenten te overreden. Dit gelukte niet, omdat FANFANI eenvoudig weigerde toe te geven, enerzijds, en omdat ook GRONCHI (om zuiver persoonlijke motieven) zijn getrouwen bleef opdragen om de zaak op welke wijze dan ook te saboteren.

Daar GRONCHI als staatshoofd onaantastbaar is en dus (zij het alleen officieel) buiten de strijd bleef, ging het dus om FANFANI. Herhaalde malen bezocht MORO hem en telkens bleek de kloof breder en dieper. FANFANI's ietwat goedkope uitvlucht luidde, dat noch de regering als zodanig noch de minister-president persoonlijk in staat waren zich direct of indirect in de strijd te mengen, daar beide kandidaten (SEGNI en SARAGAT) belangrijke exponenten

GEHEIM

van de centrum-linkse coalitie waren. En daar dit op zichzelf genomen zuiver "correct" was, stond MORO machteloos.

Maar daarnaast en gelijktijdig was daar PICCIONI, die niet alleen vice-premier is, maar tevens nationaal partijvoorzitter van de D.C. Op hem werden telkens opnieuw stemmen uitgebracht, die niets anders beoogden dan bovengenoemde sabotage. MORO zocht dus PICCIONI op, maar kreeg van deze het verrassende antwoord, dat hij "overal buiten stond; dat het niet zijn schuld was; dat iedereen vrij was om te stemmen zoals hij wenste en dat, kortom, hij zich volledig désintefeseerde in alles en iedereen". Dit was niet alleen zonderling van de voorzitter van de partij, die zich plechtig verplicht had de officiële kandidaat te steunen, maar het was ook gevaarlijk, daar een conflict tussen de partijvoorzitter en de partijsecretaris zonder meer een absurdum is en zelfs tot een breuk binnen de partij zelf kon leiden (en daartoe is men dan ook gekomen, ondanks al het goedpraten van dit ogenblik, nu SEGNI met veel moeite eindelijk is gekozen).

De conflicten buiten de D.C.

MORO wendde zich toen tot de zgn. coalitiegenoten en belegde samenkomsten met NENNI, met de republikeinen, met de vice-secretaris van de sociaal-democraten (omdat SARAGAT weigerde "over zichzelf te spreken"). Deze onderhandelingen hadden ofwel apart ofwel gezamenlijk plaats, maar leverden totaal niets op. Vermeld moet worden, dat al vanaf de derde stemming communisten en socialisten compact op SARAGAT hebben gestemd en dit tot het einde hebben volgehouden.

Tenslotte kwam het zo ver, dat MORO aan NENNI te verstaan gaf, dat het lot van de "opening naar links"

GEHEIM

zonder meer op het spel stond en dat hij, MORO, geen ogenblik zou weifelen om de regering-PANFANI ten val te brengen, als NENNI zou voortgaan met deze compacte "eenheid van handelen" met de communisten. Hierop bevestigde NENNI een aantal vergaderingen met zijn eigen mensen: het dagelijks bestuur van zijn partij, de voorzitters der beide fracties, enz. NENNI's groeiende bezorgdheid voor het lot van de centrum-linkse coalitie leverde tenslotte het resultaat op, dat hij naar MORO ging en deze het volgende voorstel deed: SARAGAT trekt zich terug, maar dan moet ook SEGNI zich gelijktijdig terugtrekken - NENNI en MORO wijzen dan een "derde man" aan (ofwel de Kamervoorzitter ofwel de voorzitter van de senaat), die dan met een grote meerderheid zal worden gekozen.

Hierop had MORO maar één antwoord: SEGNI is door de beide D.C.-fracties op de meest democratische manier als de officiële kandidaat van de partij aangewezen en dus zal de partij onder geen enkele omstandigheid SEGNI laten vallen.

Op dat punt mengde SARAGAT zich toch nog persoonlijk in de onderhandelingen. Hij wees MORO er op, dat het zeer gewenst was om na een liberaal (EINAUDI) en een katholiek (GRONCHI) nu een sociaal-democraat tot staatshoofd te kiezen. Hij wees op zijn grote verdiensten, enz. Hij beklagde zich over het feit, dat NENNI buiten hem om had voorgesteld, dat hij, SARAGAT, zich zou terugtrekken en toen MORO hem op het gevaar wees van de totale communistische steun aan hem, SARAGAT, de geboren anti-communist, wimpelde SARAGAT dit af door er op te wijzen, dat NENNI de steun had van de twee "anti-constitutionele" partijen, de monarchisten en de fascistten.

Maar eveneens tegelijkertijd met het bovenvermelde begonnen de zgn. "notabelen" van de D.C. zich te roeren. Er was in het land een stemming van ergernis en

GEHEIM

wrevel ontstaan; elke dag zaten miljoenen voor hun televisietoestel; en zelfs de meest conformistische en regeringsgezinde dagbladen formuleerden scherpe en openlijke kritiek op FANFANI en op PICCIONI en uiterst voorzichtige en bedekte kritiek op GRONCHI. Allerwege eiste men een "eind van deze comédie" en het denkbeeld van de reddende "derde man" werd in steeds breder kring overgenomen. Op dat punt trad SCALBA op, in de rug gesteund door PELLA en GONELLI en hun volgelingen. SCALBA verklaarde met nadruk: "Als SEGNI niet wordt gekozen om welke reden of hoe dan ook, zal ik bij de eerste gelegenheid, die zich voordoet, bij de meest onbelangrijke kwestie in het parlement, het kabinet-FANFANI ten val brengen. Het zal óf SEGNI zijn óf chaos."

En zo ging MORO opnieuw naar FANFANI (dit was zondag, 6 mei). Hij zeide tegen FANFANI, dat zijn eigen geduld en dat van het land uitgeput was, dat de toestand nu zo was gegroeid, dat niemand meer kon voorspellen wat de kiezers zouden doen ten aanzien van een partij, waarbinnen zo onbeschaamd intrigues, persoonlijke ambities en haat en nijd de kans kregen. Hij stelde FANFANI een ultimatum: "Ik geef je nog maximaal twee stemmingen en als de fanfaniani en de gronchiani dan nog dit laffe spel spelen, treed ik als partijsecretaris af."

Nu zou dit aftreden automatisch het einde hebben betekend van wat er in Napels op het partijcongres van christen-democraten eind januari was bereikt (en waar MORO als onbetwist overwinnaar uit de bus kwam), n.l. de "opening naar links". FANFANI schrok nu en gaf zijn instructies. Verder werden een aantal parlementariërs omgekocht om op SEGNI te steunen. Bij de achtste stemming kwam SEGNI plotseling van 389 op 424 stemmen en bleef derhalve maar vier stemmen

GEHEIM

onder de vereiste meerderheid. De Kamervoorzitter LEONE, die bij een verenigde zitting als voorzitter optreedt, gelastte dadelijk de negende stemming en toen haalde SEGNI eindelijk de meerderheid, n.l. 443 stemmen.

-o-o-

Mei 1962.

GEHEIM